

Т. В. Шепель,
А. М. Живець

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ ХЕРСОНЩИНИ

Анотація. У статті висвітлено сучасний стан розвитку сфери гостинності Херсонщини, а саме — ресторанного бізнесу, в сучасних соціально-економічних, політичних і екологічних формоутворюючих умовах. Також наведено аналіз динаміки розвитку підприємств ресторанного господарства Херсонщини, подано сучасну їх класифікацію та основні тенденції їх розвитку. Здійснення пропонованих наукових досліджень обумовлено важливістю розвитку ресторанного бізнесу в економіці України, зростанням питомої ваги цього бізнесу у ВВП країни та Таврійського краю. Рівень розвитку ресторанного бізнесу є одним з індикаторів оцінки рівня якості життя і привабливості рекреаційних регіонів. Методологічною основою проведення дослідження є сукупність таких наукових методів: узагальнення, аналіз, історичний метод, метод систематизації. Їх застосування дало змогу розкрити протиріччя розвитку ресторанного бізнесу в складних соціально-економічних умовах, визначити й обґрунтувати сучасні тренди розвитку підприємств ресторанного господарства, провести аналіз динаміки розвитку закладів ресторанного господарства в Україні і Херсонській області за 2013–2019 рр. Це дало змогу оцінити основні проблеми розвитку ресторанного бізнесу на Херсонщині. Авторами розглянуто особливості виробничо-торговельної діяльності закладів ресторанного господарства і запропоновано науково-практичні підходи щодо організації ефективного управління розвитком підприємств ресторанного господарства на основі виявлених можливостей і ресурсів. У пропонованому дослідженні систематизовано інформацію щодо основних закладів ресторанного господарства обласного центру — Херсона і міст області, виокремлено концепції закладів ресторанного господарства, які користуються найбільшою популярністю серед відпочивальників, туристів, гостей і місцевого населення. Результати дослідження допомогли виявити основні адаптаційні механізми подальшого функціонування підприємств ресторанного господарства і визначити основні перспективи розвитку ресторанного бізнесу в сучасних умовах цивілізаційних змін української економіки.

Ключові слова: ресторанний бізнес, заклади громадського харчування, ресторанне господарство, гостинність, асортимент продукції.

Постановка проблеми. Сучасне ресторанне господарство України — явище багатогранне і важливе для розвитку економіки країни. Воно вже стало однією з провідних галузей народного господарства, чому посприяли розвиток зеленого туризму, повільне поліпшення добробуту населення та збільшення потоку туристів.

Ресторанний бізнес тісно поєднаний з економікою, історією, географією тощо. Задля ефективного соціально-економічного розвитку країни під час пандемії заклади громадського харчування мають чітко дотримуватися певних формальностей. Екологічні перетворення в економіці України зумовили складні структурні зміни в усіх сферах народного господарства. Перехід країни на нові умови господарювання,

діяльність під час пандемії викликали кардинальні зміни в структурі закладів ресторанного господарства і прийняття нових стандартів.

Динамічні зміни українського підприємницького середовища вносять вагомий корективи в будь-яку підприємницьку діяльність, у т. ч. і ресторанний бізнес. Нині його розвиток пов'язаний як з високою ризикованістю, так і із задоволенням життєвих потреб населення у сферах з організації харчування, відпочинку і дозвілля.

Проблема розвитку сфери ресторанного бізнесу є доволі актуальною. Саме тому важливо розглянути сучасний стан ресторанного господарства Херсонської області і проаналізувати його динаміку розвитку в нинішніх складних, кризових соціально-економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень. Питання аналізу, організації, функціонування, оцінювання, соціально-економічної діяльності підприємств і розвитку ресторанного господарства в Україні та регіонах висвітлено в працях: О. Борисова [2], О. Бутенко [3], О. Жегус [4], В. Кривошей [5], Н. Міценко [6], В. Найдюк [7], Г. П'ятницької [8; 9] та ін.

Недостатньо дослідженими залишаються деякі питання аналізу сучасного стану ресторанного бізнесу Херсонщини і подальшого впровадження інновацій у діяльність закладів ресторанного господарства для підвищення їх конкурентоспроможності.

Метою статті є проведення аналізу сучасного стану розвитку і динаміки підприємств ресторанного господарства Херсонської області, а також виявлення перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу. Гостинність є одним із ключових понять людської цивілізації, яка забезпечується такими видами діяльності, як ресторанне і готельне господарство. Протягом віків воно пройшло складний шлях: від місць для нічного відпочинку подорожніх та організації їхнього харчування до створення потужних мереж готелів і ресторанів.

Ресторанний бізнес є унікальною сферою підприємницької діяльності, яка успішно функціонує разом з готельним, торговельним, туристичним бізнесом, демонструючи найкращі партнерські якості [1].

Ресторан, як і будь-яка складна система, починається з ідеї його засновника, а закінчується контролем над закладом. Основну роль у цьому відіграє практична філософія його

власника. Її розкриває підхід до бізнесу, що визначає етичні і моральні цінності.

На сьогодні структура ресторанного господарства України є розгалуженою. Водночас є класифікація, яка визначається функціональною приналежністю підприємств, що зазначена в ДСТУ [10]. Класифікація закладів ресторанного господарства ґрунтується на комплексі вимог, як-от: асортимент продукції, рівень обслуговування, надання послуг тощо (рис. 1) [10].

Серед основних критеріїв, за якими обирається місце для ресторану, є:

- демографія;
- середній рівень доходів населення;
- інфраструктурне забезпечення (каналізація, дренаж);
- зручність і доступність з точки зору транспортного сполучення та можливості паркування;
- привабливість району міста, місце розташування тощо.

Підприємства ресторанного господарства України формуються відповідно до соціально-економічного розвитку регіонів. Якісні перетворення в економіці України зумовили складні структурні зміни в усіх галузях економіки. Перехід країни на ринкові умови господарювання викликав кардинальні зміни в структурі закладів ресторанного господарства і прийняття нових стандартів. Нині структура підприємств ресторанного господарства складається з таких сегментів: гастрономічні ресторани, корпоративне харчування, швидке обслуговування, соціальне харчування [9].

Ресторанна індустрія має велике значення для суспільства і відіграє важливу соціальну роль у національній економіці країни.

Ведення ресторанного господарства завжди залежить від впливу багатьох чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. На розвиток ресторанного бізнесу в світі й Україні негативно впливають кризові явища економічного і політичного характеру.

Специфіка ресторанного господарства Херсонської області, як сфери діяльності і галузі народного господарства, полягає в тому, що на підприємствах поєднуються функції виробництва їжі, обігу й організації споживання (рис. 2) [10]. Південний регіон України є сприятливим для розвитку готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. Розвиток ресторанного господарства Херсонщини, як невід'ємна частина ринку

Рис. 1. Загальна класифікація закладів ресторанного господарства

туризму, відіграє важливу роль в економіці області. Туризм, ставши глибоким соціальним і політичним явищем, робить значний внесок як в економічний розвиток країни, так і в підвищення якості життя людей у регіоні. Створення сучасної індустрії туризму не є можливим без підприємств ресторанного бізнесу, які посідають важливе місце в цій сфері діяльності [8].

Сприятливе географічне розташування і безпосередній зв'язок з наявністю в Херсонській області Чорного й Азовського морів, морського сполучення з країнами Близького Сходу, Азії та Середземномор'я лише спонукає Таврійський край до розвитку. Область має доволі високий туристично-рекреаційний потенціал, як-от: сприятливі природно-кліматичні умови, різноманітні природні лікувальні ресурси, наявність піщаних пляжів, розвинута мережа водних, залізничних і автомобільних магістралей, наявність аеропорту тощо. Розвиток різних видів туризму і створення мережі ресторанів — умова стабільності економіки в регіоні.

Дослідження стану розвитку ресторанного бізнесу дали змогу виявити загальні тенденції розвитку ресторанного господарства України і Херсонської області (табл. 1).

Найбільш сприятливим періодом для розвитку ресторанного господарства України був 2013 р., оскільки кількість об'єктів харчування по країні становила 10 441 од. Із 2014 р. відбувся різкий спад розвитку галузі. Кількість об'єктів харчування за останні п'ять років зменшилася на 21,39% (тобто на 2 234 од.), а за рахунок втрати частини Донецької та Луганської областей — відповідно на 67,57 та 72,67%. Зовнішня агресія Росії оголила низку серйозних економічно-соціальних проблем і водночас породила нові. Проте, незважаючи на труднощі, спостерігається позитивна динаміка в Херсонській області — кількість закладів ресторанного господарства зросла на 41 од., тобто на 21%. Така ситуація пов'язана з розвитком зон відпочинку, а отже, закладів громадського харчування. Туристично-екскурсійний потенціал Херсонської області визначений географічним розташуванням, кліматичними умовами, відомими історично-культурними заповідниками, пам'ятниками та музеями.

Область має природно-заповідні зони, у т. ч. державного значення. До них належать: відомий у світі біосферний заповідник «Асканія-Нова», єдина в Європі піщана пустеля, ландшафтний

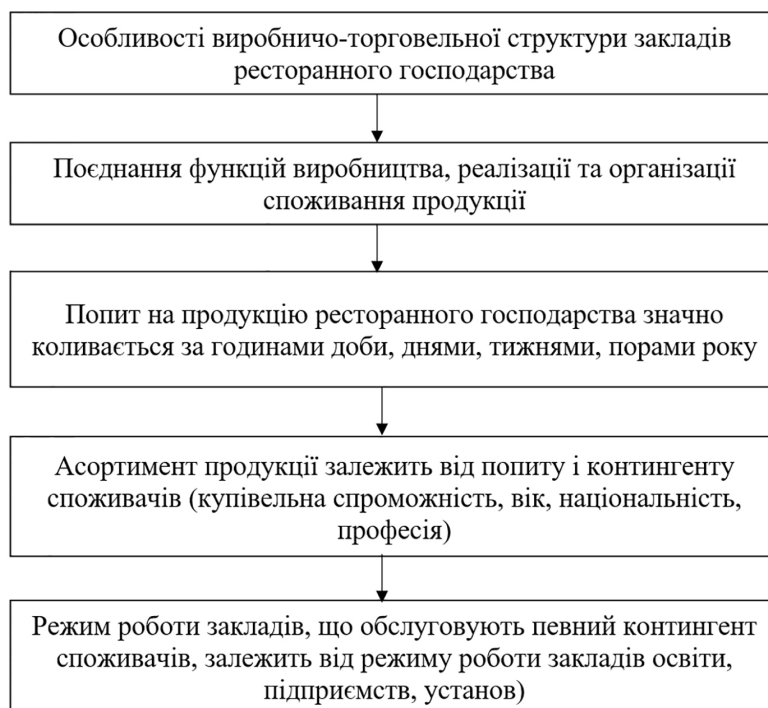

Рис. 2. Особливості виробничо-торговельної діяльності закладів ресторанного господарства

заповідник «Станіславський» (Херсонські гори), Лемурийське озеро, Дніпровські плавні, Чорне та Азовське моря тощо. Туристичні потоки Херсонської області з кожним роком лише збільшуються, а цей факт позитивно впливає на розвиток ресторанного гастрономічного туризму, адже всі передумови для цього наявні (табл. 2).

Враження, що пов'язані з індустрією розваг, сприймають як розважання, а насправді це є залучення гостей. Враження можуть бути в різних сферах, але найважливіше — це ступінь участі відпочивальників. Це може бути поглинання, коли враження переноситься у внутрішній світ людини, а її увага утримується в такий спосіб, що

гість фізично (чи віртуально) стає частиною враження [9]. Перевагою гастрономічного туризму серед інших видів є те, що (окрім зору і слуху) він активізує такі відчуття, як смак і запах. Розвиток гастрономічного туризму є логічною тенденцією в ракурсі переходу до економіки, де двигуном виступають враження. Для ресторанного бізнесу в економіці держави регіональний аспект функціонування, регулювання й управління має виняткове значення [14].

Регіональний підхід є ефективним у системі управління ресторанною галуззю, оскільки туризм у своєму функціонуванні та розвитку спирається насамперед на природні ресурси

Таблиця 1

Динаміка розвитку підприємств і закладів ресторанного господарства в Україні та Херсонській області за 2013–2019 рр.

	Роки							Відхилення	
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019 р. до 2013 р.	
								(+; -)	%
Україна	10441	8565	7926	6703	7466	7826	8207	- 2 234	- 21,39
Херсонська обл.	195	183	199	172	202	217	236	41	21

Джерело: розроблено авторами на основі [11; 12].

Таблиця 2

Туристично-рекреаційний потенціал Херсонської області

Туристично-рекреаційні ресурси	Туристична інфраструктура	Соціальне середовище, туристичний імідж
1	2	3
<p>Клімат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • помірно-континентальний, посушливий; • понад 250 сонячних днів 	<p>Туристичні підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> • три туроператори; • понад 100 турагенств 	<p>Нормативно-правова підтримка розвитку туризму з боку держави і місцевих органів влади:</p> <ul style="list-style-type: none"> • стратегія розвитку Херсонської області на період до 2027 р.; • ЗУ Про співробітництво територіальних громад «Про добровільне об'єднання громад»; • морська доктрина України на період до 2035 р.
<p>Природні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вихід до двох морів (Чорного та Азовського); • протікає 19 приток р. Дніпро; • 200 км морського узбережжя; • 80 територій та об'єктів природно-заповідного фонду 	<p>Транспортне забезпечення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • два державні морські торговельні порти; • два річкові порти; • державне підприємство залізничного транспорту; • аеропорт «Херсон» міжнародного значення; • 5002 км — автомобільні шляхи загального користування 	
<p>Історико-культурні пам'ятки — понад 5 тис. об'єктів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • скіфські кургани; • античні городища; • залишки турецьких укріплень; • козацькі хрести; • численні храми 	<p>Ресторани та інші заклади ресторанного господарства: зареєстровано 236 закладів ресторанного харчування</p>	<p>Ставлення місцевої громади, підприємців:</p> <ul style="list-style-type: none"> • проведення міжнародного інвестиційного форуму «Таврійські горизонти»; • створення інвестиційного порталу Херсонщини; • залучення міжнародної технічної допомоги (USAID, NEFCO Програма Британської ради в Україні «Активні громадяни» тощо); • партнерство між ХОДА та Асоціацією «Аеропорти України»; • організація екскурсійних програм підприємствами («Нібулон», господарство П. М. Трубецького, «Дім марочних кон'яків "Таврія"»); • заснування нового фестивалю їжі «Тишо-Тишо»
<p>Відомі особистості:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кость Гордієнко (засновник Олешківської Січі); • Олександр Потьомкін (засновник м. Херсона); • Фрідріх Фальц-Фейн (засновник заповідника «Асканія-Нова»); • Остап Вишня (письменник) та ін. 	<p>Колективні засоби розміщення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 11 курортних населених пунктів; • близько 1000 пансіонатів та готелів приватного сектору; • 300 закладів відпочинку та оздоровлення державної, комунальної, колективної власності, з них: <ul style="list-style-type: none"> – 53 – дитячі спеціалізовані заклади; – 56 садиб зеленого туризму; – 51 готельний комплекс 	
<p>Бальнеологічні ресурси: понад 70 родовищ (мінеральні та термальні води, лікувальні грязі, соляні озера)</p>		
<p>Події ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Мельпомена Таврії»; • «Чорноморські ігри»; • «Чумацький шлях»; • «Парусна регата»; • «Купальські зорі»; • «Риба та рибалки»; • «Томатне свято»; • «Український кавун — солодке диво» та ін. 	<p>Розваги й атракції:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Скадовський дельфінарій; • виноробне господарство князя П. М. Трубецького; • «Дім марочних кон'яків "Таврія"»; • аквапарк «Оазис»; • кінний клуб «Grand Prix» 	

Джерело: розроблено авторами на основі [12; 13; 15].

й умови регіонів, розташування важливих культурно-історичних, археологічних, архітектурних та інженерних об'єктів, таких як туристичні пам'ятки, бізнес-ресурси та інфраструктура. Спеціалізація й ефективність туристичної галузі, її конкурентоспроможність і перспективи розвитку на регіональному, державному та глобальному рівнях залежать від їх доступності і синергетичного ефекту.

Українці мандрують з різною метою, як-от: у зв'язку з роботою, заради відпочинку, з метою взяти участь у конференції або побачити унікальний об'єкт природи тощо. Працівники найрізноманітніших професій задовольняють різні запити і побажання людей, які опинилися поза домом, незалежно від причин подорожі.

Передусім задовольняються потреби туристів щодо харчування, адже їжа є невід'ємною частиною життя кожної людини. Отже, заклади громадського харчування мають враховувати інтереси різних категорій відвідувачів [8].

Ресторанне господарство відіграє важливу роль у процесі обслуговування як місцевого населення, так і туристів, набуваючи при цьому низки специфічних ознак. Воно є характерним для території області, центру санаторно-курортного і туристичного обслуговування в Україні.

Діяльність ресторанних підприємств Херсонської області, які задовольняють потреби туристів, багато в чому пов'язана зі зміною потоку відпочивальників на курортах і туристичних базах. Розташування ресторанів тяжіє до міст, у т. ч. до структури готелів і курортів (табл. 3).

Із загальної структури Херсонської області максимальна кількість ресторанів зосереджена у містах: Херсон, Каховка, Нова Каховка, Берислав, а також Генічеському, Скадовському і Голопристанському районах.

За аналізований період можна спостерігати позитивну динаміку. Отже, загалом кількість закладів по Херсонській області збільшилася на 34 одиниці, а найбільше закладів громадського харчування було відкрито в містах Херсон, Нова Каховка, а також у Генічеському районі (рис. 3). Цей факт пов'язаний із розвитком туристичної галузі та розвитком рекреацій.

В області набирають обертів традиції повноцінного сімейного відпочинку. Почали активно розвиватися заміські ресторани, кафе, зони сімейного відпочинку, такі як «Grand Prix», «Зелені хутори Таврії», «Панські розваги» тощо. Формат заміських ресторанів передбачає: ресторан, готель на 15–25 номерів (одна будівля або будиночки), мангал, дитячий майданчик, звіринець, басейн, автостоянку [8]. Об'єктами гастрономічного туризму Херсонської області є: локальні кухні, на яких виготовляють страви за старовинною рецептурою XVIII ст.; національні ресторани; кулінарні школи; локальні харчові системи, гастрономічні заходи (фестивалі, ярмарки, виставки, майстер-класи).

Ресторанний бізнес є одним з найбільш динамічних в Україні. Він надзвичайно чутливий до економічної ситуації, коливань курсу валют, екологічних і соціальних чинників. Основними

Таблиця 3

Мережа об'єктів ресторанного господарства по містах Херсонської області

Міста	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. до 2017 р.
				(+, –)
Херсон	37	39	46	9
Каховка	28	29	31	3
Нова Каховка	26	30	34	8
Берислав	23	26	26	3
Генічеський район	31	37	40	9
Голопристанський район	29	31	34	5
Скадовський район	24	25	25	1
Всього по області	202	217	236	34

Джерело: розроблено авторами на основі [12; 13; 17].

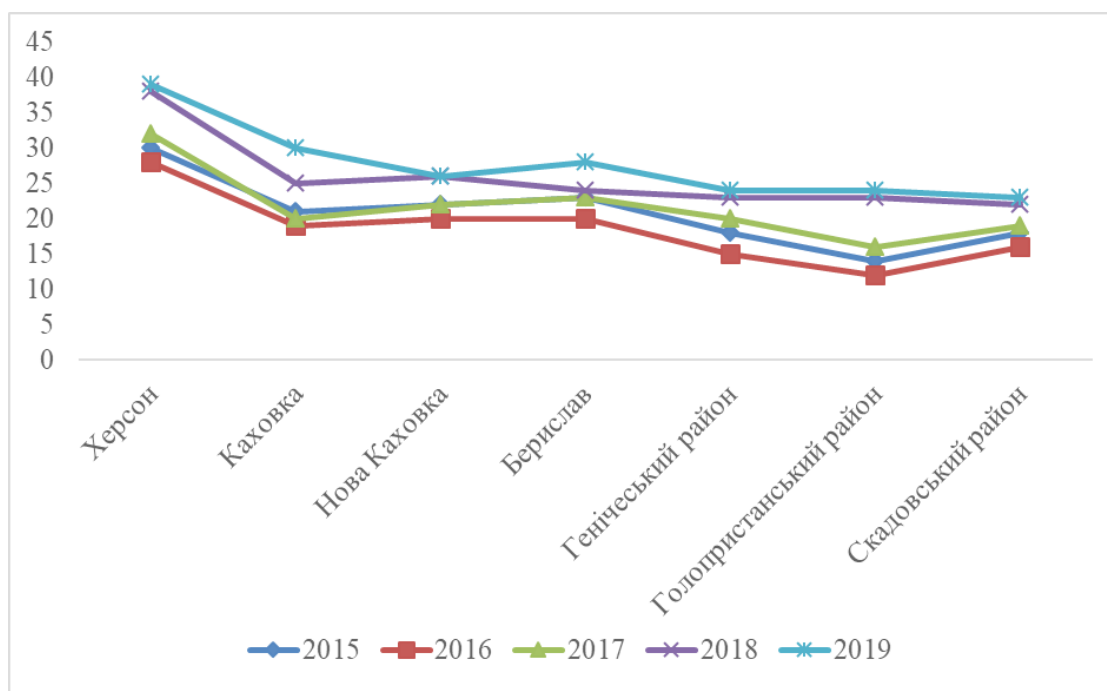

Рис. 3. Об'єкти ресторанного господарства по містах Херсонської області

Джерело: розроблено авторами на основі [13; 14; 16].

бар'єрами на шляху успішного розвитку ресторанного бізнесу в Україні в сучасних умовах є:

- пандемія коронавірусної хвороби COVID-19;
- військові дії в країні та кризові соціально-економічні явища в усіх сферах економіки і суспільства загалом;
- відсутність налагодженої системи логістики;
- зниження доходів і купівельної спроможності населення;
- зростання цін і рівня інфляції;
- зростання операційних витрат закладів харчування, що прогресує, тощо.

Окрім досліджуваних проблем і викликів, слід звернути увагу на динамічні зміни українського підприємницького середовища, в т. ч. ресторанного бізнесу, оскільки на сьогодні його розвиток пов'язаний з високою ризикованістю. Ефективне функціонування підприємств громадського харчування залежить від багатьох факторів: екологічних, соціальних, економічних.

Пандемія коронавірусної хвороби COVID-19 внесла негативні зміни в розвиток ресторанного господарства України. Згідно з даними HoReCa (ресторани, кафе), під час першої хвилі карантину було ліквідовано 30% одиниць закладів ресторанного господарства по всій

Україні [17]. Лише низький рівень захворюваності на Херсонщині і вчасна переорганізація підприємств власниками ресторанної галузі на послуги доставки та проведення майстер-класів онлайн стримали ліквідацію об'єктів громадського харчування області.

Висновки. Ресторанні заклади Херсонщини посідають важливе місце в забезпеченні харчуванням населення і туристів, що дає змогу вважати ресторанне господарство складовою індустрією туризму.

Серед актуальних проблем розвитку ресторанного бізнесу, які потребують першочергового розв'язання, слід навести такі:

- необхідність покращення горизонтальної кооперації підприємств ресторанного бізнесу із закладами рекреаційної інфраструктури (пансіонати, санаторії, будинки відпочинку тощо);
- розвиток методів і форм обслуговування населення (споживачів) продукцією і послугами підприємств ресторанного бізнесу за умов впровадження карантинів та інших санітарно-епідеміологічних заходів охорони здоров'я населення;
- значне підвищення рівня якості і безпеки обслуговування споживачів у місцях великого скупчення населення — в рекреаційних зонах.

За результатами своїх досліджень автори також звертають увагу на деякі інші особливості розвитку ресторанного бізнесу в Херсонській області:

- великий вплив сезонності на ритмічність роботи ресторанів;
- розвиток переважно приватної, а не корпоративної власності в цій сфері бізнесу;
- неузгоджений і недостатньо регульований процес розвитку галузі через пандемію коронавірусу та інші форс-мажорні обставини;
- незадовільний розвиток інфраструктури супутніх господарств.

У Херсонській області здебільшого переважають самостійні приватні ресторани заклади. Отже, тільки за умов формування грамотної розробленої концепції і послідовного комплексного впровадження всіх складових ресторанного бізнесу гарантовано успіх у розвитку діяльності закладів ресторанного господарства. Тому подальші дослідження будуть присвячені напрямам використання технологій управління якістю і залученню інвестицій у сферу гостинності.

Список використаних джерел

1. Березова Л. Г. Поява ресторану як виду сервісу харчування в Європі, 2014. URL: https://stud.com.ua/37898/turizm/poyava_restoranu_vidu_servisu_harchuvannya_yevropi (дата звернення: 08.02.2020).
2. Борисова О. В. Інноваційна політика у ресторанному господарстві: тенденції розвитку, напрями та оцінка ефективності. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг* : зб. наук. пр. ХДУХТ. Харків, 2010. С. 607–614.
3. Бутенко О. П., Дядюшкіна І. В. Аналіз ринку ресторанного господарства України та перспективи його розвитку. *Економічний простір*. 2013. № 74. С. 73–81.
4. Жегус О. В., Михайлова М. В. Розвиток мережі ресторанного господарства у регіонах. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг* : зб. наук. пр. ХДУХТ. Харків, 2011. С. 519–526.
5. Кривошей В. В., Горлинченко А. П. Особливості розвитку ресторанного господарства: тенденції та перспективи, 2012. URL: <http://trade.donnet.dn.ua>.
6. Міценко Н. Г. Ресторанне господарство як канал збуту продукції АПК. *Бізнес-інформ*. 2014. № 4. С. 209–214.

7. Найдюк В. С. Інновації в системі управління підприємствами ресторанного господарства. *Сталий розвиток економіки*. 2012. № 2. С. 228–233.
8. П'ятницька Г. Т. Вплив інноваційних змін на діяльність підприємств ресторанного господарства. *Економіка розвитку*. 2013. № 1 (65). С. 122–126.
9. П'ятницька Г., Григоренко О., Найдюк В. Розвиток ресторанного господарства в Україні: структурні трансформації, фінансова стійкість підприємств, прогнози. *Економіст*. 2013. № 11. С. 37–44.
10. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. Київ : Держстандарт України, 2004. 24 с. URL: <http://text.normativ.ua/doc2728.php> (дата звернення: 08.02.2020).
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.02.2020).
12. Гірняк Л., Глагола В. Сучасний стан, перспективи та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні. *Інфраструктура ринку*, 2018. Вип. 16. С. 71–77.
13. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Херсонської області на 2018–2020 роки. URL: <https://khoda.gov.ua/programa-rozvitku-oblasti> (дата звернення: 09.02.2020).
14. Стратегія розвитку Херсонської області на період до 2020 року. URL: <http://khoda.gov.ua/strategiya-rozvitku-2020> (дата звернення: 13.02.2020).
15. Херсонська обласна державна адміністрація, розділ «Туристичний та рекреаційно-курортний потенціал». URL: <https://khoda.gov.ua/turistichnija-rekreacijno-kurortnij-potencial> (дата звернення: 12.02.2020).
16. Інвестиційний портал Херсонщини. URL: <https://investinkherson.gov.ua/> (дата звернення: 10.02.2020).
17. Останні події в ресторанному господарстві країни. URL: https://zaxid.net/restorani_tag51397 (дата звернення: 13.02.2020).

References

1. Berezova, L. H. (2014). Advent of restaurant as a kind of catering in Europe. Retrieved from : https://stud.com.ua/37898/turizm/poyava_restoranu_vidu_servisu_harchuvannya_yevropi [in Ukrainian].
2. Borysova, O. V. (2010). Innovative policy in the catering industry: tendencies, trends and efficiency assessment. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh* : zbirnyk nauk. prats KhDUKhT. Kharkiv, 607-614 [in Ukrainian].

3. Butenko, O. P., Diadiushkina, I. V. (2013). Analysis of the catering business market of Ukraine and the perspectives of its development. *Ekonomichnyi prostir*, 74, 73–81 [in Ukrainian].
4. Zhehus, O. V., Mykhailova, M. V. (2011). Development of the catering business net in the regions. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh* : zbirnyk nauk. prats KhDUKhT. Kharkiv, 519–526 [in Ukrainian].
5. Kryvoshei, V. V., Horlynchenko, A. P. (2012). Peculiarities of the catering business development: tendencies and perspectives. Retrieved from : <http://trade.donnutet.dn.ua> [in Ukrainian].
6. Mitsenko, N. H. (2014). Catering business as a channel of product sales of Agro-industrial Complex. *Biznes-inform*, 4, 209–214 [in Ukrainian].
7. Naidiuk, V. S. (2012). Innovations in management system of the catering business enterprises. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 2, 228–233 [in Ukrainian].
8. Piatnytska H. T. (2013). Influence of the innovative changes on the catering business enterprises activity. *Ekonomika rozvytku*, 1(65), 122–126 [in Ukrainian].
9. Piatnytska, H., Hryhorenko, O., Naidiuk, V. (2013). Development of the catering business in Ukraine: structural transformations, financial stability of enterprises, forecasts. *Ekonomist*, 11, 37–44 [in Ukrainian].
10. *The catering business institutions. Classification*. DSTU 4281:2004 from 2004. Kyiv : Derzhstandart Ukraine. Retrieved from : <http://text.normativ.ua/doc2728.php> [in Ukrainian].
11. Official site of State service of Statistics in Ukraine (2020). Retrieved from : <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Hirniak, L., Hlahola, V. (2018). The current state, prospects and trends of the development of the restaurant industry in Ukraine. *Infrastruktura rynku*, 16, 71–77 [in Ukrainian].
13. Program for social, economic and cultural development of Kherson region for the period of 2018–2020. Retrieved from : <https://khoda.gov.ua/programa-rozvitku-oblasti> [in Ukrainian].
14. Strategy for the development of Kherson region for the period until 2020. Retrieved from : <https://khoda.gov.ua/strategia-rozvitku-2020> [in Ukrainian].
15. Kherson Regional State Administration, dept. “Tourist, recreational and resort potential”. Retrieved from : <https://khoda.gov.ua/turistichniy-tarekreacijno-kurortnij-potencial> [in Ukrainian].
16. Investment portal of Kherson. Retrieved from : <https://investinkherson.gov.ua> [in Ukrainian].
17. The last events in the catering business of the country. Retrieved from : https://zaxid.net/restorani_tag51397 [in Ukrainian].

T. V. Shepel,
A. M. Zhyvets

MODERN TRENDS OF THE DEVELOPMENT OF THE CATERING BUSINESS IN KHERSON REGION

Abstract. *The article enlightens on the present situation of hospitality industry in Kherson region, namely the catering business in today's social, political and ecological conditions. Analysis of development dynamics of the catering business enterprises of Kherson region is given in the article. The up-to-date classification of the catering business enterprises is presented and new trends of their advancement are noted. Carrying on this scientific research is caused by the paramount importance of the development of the catering business in Ukraine's economy, as well as its increasing share in Gross National Product of our country and Tavria region. The development stage of the catering business proves to be an important indicator of living standards assessment and attractiveness of the recreational regions. It should be noted that the methodological basis for research carried on includes the following scientific methods and techniques: methods of generalization and systematization, comparative analysis, the historical method. Their implementation has allowed finding out the contradictions in the development of the catering business under complex social and economic conditions, to define and substantiate modern advancement trends of the catering enterprises, to make analysis of development dynamics of the catering business enterprises in Ukraine and Kherson region for 2013–2019 period of time. This vision of a problem has enabled us to determine the target problems in the development of the catering business in Kherson region. The authors of this article consider the peculiarities of the industrial and trading activity of the catering business enterprises. As a result, new scientific and practical approaches to effective management of the catering business enterprises on the basis of discovered resources and possibilities have been proposed. The article reveals the data on the operation of the catering business in Kherson and towns of this region. The information about the most popular catering business institutions with vacationers, tourists, guests and local people has been systemized and sequenced. The results of research have made it possible to reveal the main adaptive mechanisms for the future functioning of the catering business enterprises. Summing up, it should be emphasized that the main perspectives for the development of the catering business under current conditions of civilizational changes in the Ukrainian economy are determined in this article.*

Keywords: *catering business, catering institutions, catering management, product range.*

Т. В. Шепель,
А. Н. Живец

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА ХЕРСОНЩИНЫ

Аннотация. В статье освещено современное состояние развития сферы гостеприимства Херсонщины, а именно ресторанного бизнеса в современных социально-экономических, политических и экологических формирующих условиях. Также представлен анализ динамики развития предприятий ресторанного хозяйства Херсонщины, их современная классификация и основные тенденции развития. Осуществление данных научных исследований обусловлено важностью развития ресторанного бизнеса в экономике Украины, ростом удельного веса данного бизнеса в ВВП страны и Таврического края. Уровень развития ресторанного бизнеса является одним из индикаторов оценки уровня качества жизни и привлекательности рекреационных регионов. Методологической основой проведения данного исследования является совокупность следующих научных методов: обобщение, анализ, исторический метод, метод систематизации. Их применение позволило раскрыть противоречия развития ресторанного бизнеса в сложных социально-экономических условиях, определить и обосновать современные тренды развития предприятий ресторанного хозяйства, провести анализ динамики развития предприятий ресторанного хозяйства в Украине и Херсонской области за 2013–2019 гг. Это позволило оценить основные проблемы развития ресторанного бизнеса на Херсонщине. Авторами рассмотрены особенности производственно-торговой деятельности учреждений ресторанного хозяйства и предложены научно-практические подходы по организации эффективного управления развитием предприятий ресторанного хозяйства на основе выявленных возможностей и ресурсов. В данном исследовании систематизирована информация основных заведений ресторанного хозяйства областного центра — Херсона и городов области, выделены концепции заведений ресторанного хозяйства, которые пользуются наибольшей популярностью среди отдыхающих, туристов, гостей и местного населения. Результаты исследования позволили выявить основные адаптационные механизмы дальнейшего функционирования предприятий ресторанного хозяйства и определить основные перспективы развития ресторанного бизнеса в современных условиях цивилизационных изменений украинской экономики.

Ключевые слова: ресторанный бизнес, заведения общественного питания, общественное питание, гостеприимство, ассортимент продукции.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Шепель Тетяна Володимирівна — канд. екон. наук, доцентка, Херсонський політехнічний фаховий коледж Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса, Україна, tetianaksau@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5286-3754>

Живець Алла Миколаївна — канд. екон. наук, доцентка, Херсонський політехнічний фаховий коледж Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса, Україна, zhivets.alla@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9380-1020>

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Shepel T. V. — PhD in Economics, Associate Professor, Kherson Polytechnic Professional College of Odessa National Polytechnic University, Odesa, Ukraine, tetianaksau@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5286-3754>

Zhyvets A. M. — PhD in Economics, Associate Professor, Kherson Polytechnic Professional College of Odessa National Polytechnic University, Odesa, Ukraine, zhivets.alla@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9380-1020>

ИНФОРМАЦИЯ ОБ АВТОРАХ

Шепель Т. В. — канд. екон. наук, доцент, Херсонский политехнический профессиональный колледж Одесского национального политехнического университета, г. Одесса, Украина, tetianaksau@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5286-3754>

Живец А. Н. — канд. екон. наук, доцент, Херсонский политехнический профессиональный колледж Одесского национального политехнического университета, г. Одесса, Украина, zhivets.alla@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9380-1020>

Стаття надійшла до редакції / Received 28.02.2020